

Ünnepi beszéd október 6-ra.

Keves Magyar Gyermek!

Az ősz, az október a hervadó virágokkal, a némuló erdővel-mezővel évről-évre eszünkbe juttatja azokat, akik legdrágább kincsüket, életüket áldozták hazájukért. Az október, az ősz magábaszállásra készíti az embert, ez idézi emlékezetünkbe azokat, akik legszebben, legnemesebben éltek e földön. Mert lehet-e nagyobb, szebbet elgondolni, mint ha valaki Istennek vagy hazájának szenteli azt az életet, amely Istentől ered s itt e földön a hazában éri el legszebb formáját? Az Istenért, a hitért életüket áldozókat éppúgy, mint a hazáért haltakat vértanúknak, ez utóbbiakat hősi halottaknak is nevezzük.

Újra lángban áll körülöttünk a világ: az igazság indult küzdelemre a hamissággal, a hit a hitetlenséggel. S ebben a harcban is éppúgy megteremnek a vértanuság töviskoszorúi, mint minden háborúban. A magyar katona most újra vérét, életét áldozza értünk, itthonmaradottakért, hogy nektek, az ő gyermekeinek szebb jövője, boldogabb élete lehessen s hogy ellenség a lábát ide, a mi földünkre be ne tehesse.

Eszünkbe jutnak e napon mindazok, akik a hazáért áldozták életüket. Hej, de nagy ezeknek a száma történelmünkben. Menjünk vissza a sorban s tekintsük végig őket.

Mindjárt a sor elején itt látom a fiatal hősokeket, akik csak tegnap vagy tegnap előtt dültek ki a sorból a becsület mezején a haza és hitük védelmében... Új, friss kereszték sorakoznak egymás mellé, akárcsak ők, amíg éltek... Ezek a fakereszték azonban nem itthon, az édes anyaföldben sorakoznak most, hanem messze-messze tőlünk, a végtelen orosz síkságon... Tisztelettel gondoljunk rájuk s ne feleadjuk el soha, hogy ők értünk, a magyar hazáért vállalták a halált, a vértanuságot.

Mögöttük ott látjuk azokat a hős magyarokat, akik a tőlünk elrabolt területeken vállalták a keserű és szenvedéssel teli magyar életet s vértanúhalálukkal bizonyították be, hogy a hazát, magyarságukat még életüknél is többre értékelik...

Mögöttük a kereszték és fejfák végtelen sorát láthatjuk. Jórészüket már szétrágtá az idő mindent felörlő foga... de emlékezetük még elég frissen él emlékezetünkben... És tele van velük szinte az egész Európa... Északon, a lengyel mezőkön éppúgy megtaláljuk őket, mint délen. A Száva mentén, vagy a Karszt oldalában... Az első világháború százazreire gondolunk... akik vériükkel szentelték meg azt a magyar igazságot, amelynek napja most van felkelőben. Most már tudjuk, hogy nem haltak meg hiába ők sem, hiszen ez a napfelkelés az ő vértanúhaláluk jutalma...

Azután szinte végtelen sorban ott látjuk ezeréves multunk

minden hősét, vértanúját, a nagy neves hadvezéreket s utánuk végtelen sorban a névtelen közkatonákat, sokak nevét megőrizte az emlékezés, sokakét, még többekét nem jegyezték föl, de valamennyiük emlékét itt hordjuk szívünkben. Mert jegyeztek meg jól gyermekeim, csak az a nemzet érdemli meg az életet, amely sohasem felejtí el azt, hogy fiainak ezrei és száz-ezrei áldozták életüket érte, szabadságáért, fejlődéséért.

Amikor így októberben megemlékezünk a magyar vértanúkról, leginkább az aradi vértanúk jutnak eszünkbe. Az a tizenhárom rettenthetetlen hős vezér, akik ott haltak meg Aradon hazánkért, szabadságunkért. De ki tudná felsorolni annak a végtelen sok magyar vértanúnak nevét, akik éppen annyit áldoztak hazánkért, mint ők: életüket?

De a hazáért nemcsak meghalni, hanem élni is tudni kell! Szükség van a hazának vértanúkra is, hogy példájukkal tanítsanak bennünket. Tanítsanak arra, hogy a hit és haza az a két legnagyobb földi jó, amiért még az életet is fel kell áldozni. De megtanítanak arra is, hogy azt a hitet és azt a hazát, amelyért ők életüket áldozták, meg is kell tartani. Meg kell tartani munkával, becsületes tevékenységgel, szorgalommal, kitartással még szenvedések között is, lemondások árán is!

Ez pedig azt jelenti most, amikor újból fegyvert kellett fogunk hazánkért, szabadságunkért, hogy nemcsak az ellenség előtt kell kötelességünket teljes erőnkkel teljesíteni, hanem itthon is, mert a háború a nemzet minden tagjától, a legkisebbtől a legnagyobbig, a gyermektől az aggastyánig megkívánja a legteljesebb munkát, becsületes hitet a győzelemben s ha kell, az áldozatos lemondást is mindarról, amire a hazának szükség van.

Töletek, gyermekektől még nem kívánja a haza, hogy életeteket áldozzatok fel érte. De azt igenis megkívánja, hogy végézzétek kötelességeitek úgy, mint messze idegenben harcoló szenvedő édesapátok, testvéretek, nagyszülőitek! Azt jelenti ez, hogy mindenki, akár iskolapadban üljön, akár a műhelyben dolgozzon, teljes erővel, egész képességével végezze el azt, amit feladatul elébe adtak! Mert a győzelem, amiért most apáitok ocsákint a hideg orosz őszben harcolnak, s amelyért nekünk is itthon dolgoznunk, áldoznunk kell, csak akkor valló-sul meg, ha mindnyájan a legjobb akarattal s egész odadással teljesítjük feladatunkat. Aki ma nem így tesz, az nem jó fia, leánya hazájának, az kétségessé teszi a győzelmet, ha pedig elveszítjük a háborút, akkor hiábavaló volt minden áldozat a kint küzdő, vérező katonáknak, apáitoknak, vérük, életük nem hozza meg a szebb és boldogabb magyar jövőt! Ennél nagyobb csapást pedig el sem tudnék képzelni!

Magyar gyermekek, megértettétek az intő példát? Megértitek apáitok, rokonaitok példájából azt, mit kell tennetek?

Ha igen, a ti munkátok is hozzájárul a győzelemhez, s akkor méltán megérdemeljük a győzelmet s Magyarország, édes hazánk felvirágzását!

Adja Isten: úgy legyen!

A HAZAERT.

Isten, ki szemedet mindig nyitva tartod,
Még a féregtől sem fordítod el arcod,
Látod a jövődöt csakúgy, mint a múltat,
Böles gondoskodásod soha el nem mulhat.
Nemzeteknek sorsát intézed egedbül,
Vezeted napfényen, árnyékon keresztül:
Függjön tekinteted a mi szép hazánkon,
Minden porszemére Tőled' áldás szálljon!

Te tudod legjobban: drága föld ez nekünk,
Minden talpalattját megáztatta vérünk.
Őseink porából fakad itt a fűszál,
Végig a levegőn az ő sóhajuk száll.
Századok keservét horózza a szellő,
Honfigyász az égen a fekete felhő.
Tisza, Duna, Sajó könnyeinkből támadt,
Ó, nagy Isten, óvd meg a mi szép hazánkat!

Pósa Lajos.

A TANÍTÁS FOKOZATAI.

Szólottunk már arról, hogy minden tantárgynak megvannak a maga különleges eszközei, amelyekkel annak anyagát a tanulókkal könnyebben elsajátíthatjuk. Viszont vannak olyan szempontok is a tanításban, amelyek állandóak, minden tantárgy tanítására érvényesek. Ezeket nevezzük *formális fokozatoknak*.

A mai nevelés nem tűri a kötöttséget, nem tűri a szabályok vagy szabványokba való törést, a formális fokozatok merev alkalmazását, azoknak mindenáron való keresztülhajszolását, egyszóval a tanításnak mechanizmussá tételét. Ezek a formális fokozatok csak utjelzői a tanításnak, azt is mondhatnánk, menetrend, amely azonban nem írja elő azt, hogy mikor mit tekintünk meg, mivel azt a tanító egyénisége, az ismeretanyag természete és más körülmények szabhatnak meg. Azért van szükség a formális fokozatokra tehát, hogy biztosítsák a tanítás tervszerűségét, felépítésének céltudatosságát, de nem azért, hogy béklyóba kössék a tanító kezét, egyéni szabadságát.